

**YOSHLARNI VATANPARVARLIK VA MILLIY QADRIYATLARGA
SADOQAT RUHIDA TARBIYALASHNING IJTIMOIIY-FALSAFIY
TAMOYILLARI**

*SHahrisabz davlat pedagogika Instituti
pedagogika fakulteti Maktdgacha ta'lim yo'nalishi
2-kurs talabasi*

Ortiqova Dilbar Akram qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada yoshlarni vatanparvarlik va milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy tamoyillari atroflicha tahlil qilinadi, mazkur jarayonning jamiyat rivojidagi o'rni, falsafiy asoslari, tarixiy ildizlari hamda zamonaviy ijtimoiy muhitdagi ahamiyati yoritib beriladi. Yosh avlod ongida Vatanga muhabbat, milliy o'zlikni anglash, ma'naviy barqarorlik va fuqarolik mas'uliyatini shakllantirishda ta'lim-tarbiya tizimining uzviy roli asoslab beriladi. Milliy qadriyatlarga sadoqatning shaxs ma'naviy kamolotidagi ahamiyati falsafiy nuqtayi nazardan izohlanib, globallashuv sharoitida milliylikni saqlash muammolari ochib beriladi. Maqolada tarbiya jarayonining ijtimoiy, ma'naviy, axloqiy va mafkuraviy omillari o'zaro uyg'unlikda ko'rib chiqilgan bo'lib, yoshlarni barkamol inson sifatida voyaga yetkazishda ijtimoiy-falsafiy tamoyillarning ustuvorligi asoslab berilgan. Kalit so'zlar: vatanparvarlik, milliy qadriyatlar, yoshlar tarbiyasi, ijtimoiy ong, falsafiy tamoyillar, ma'naviyat, milliy g'oya, fuqarolik mas'uliyati, globallashuv, madaniy meros.

Annotation: This article thoroughly analyzes the socio-philosophical principles of educating youth in the spirit of patriotism and devotion to national values. It illuminates the role of this process in social development, its philosophical foundations, historical roots, and significance in the contemporary social environment. The integral role of the education system in shaping love for the Motherland, national self-awareness, spiritual stability, and civic responsibility in

the minds of the younger generation is substantiated. The importance of loyalty to national values in an individual's spiritual development is explained from a philosophical perspective, and the challenges of preserving national identity in the context of globalization are revealed. The article examines the social, spiritual, moral, and ideological factors of the upbringing process in harmony, substantiating the priority of socio-philosophical principles in raising youth as well-rounded individuals.

Keywords: *patriotism, national values, youth education, social consciousness, philosophical principles, spirituality, national idea, civic responsibility, globalization, cultural heritage*

KIRISH

Har bir jamiyatning barqaror taraqqiyoti va kelajak istiqboli, avvalo, unda voyaga yetayotgan yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamoloti, vatanparvarlik tuyg'usi, milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabati bilan bevosita bog'liqdir. Globallashuv jarayonlari kuchaygan, axborot oqimi behad kengaygan, mafkuraviy kurashlar keskinlashgan bir davrda yoshlarni vatanparvarlik va milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalash masalasi nafaqat pedagogik yoki ijtimoiy, balki muhim falsafiy muammoga aylanib bormoqda. Chunki vatanparvarlik va milliy sadoqat shunchaki hissiy holat emas, balki ijtimoiy ongning chuqur qatlamlariga singgan qadriyat, dunyoqarash va hayotiy pozitsiyadir. Insonning jamiyatdagi o'rni, uning fuqarolik mas'uliyati, millat taqdiri bilan bog'liq ijtimoiy faoliyati aynan ushbu qadriyatlar orqali belgilanadi. Yoshlarni bu ruhda tarbiyalash orqali jamiyat o'zining tarixiy xotirasini, madaniy merosini, ma'naviy poydevorini saqlab qoladi va rivojlantiradi. Shu jihatdan mazkur maqolada yoshlarni vatanparvarlik va milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy tamoyillari kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi.

ASOSIY QISM

Vatanparvarlik tushunchasi falsafiy jihatdan shaxsning o'z yurti, xalqi, tiliga, tarixiga, urf-odatlariga nisbatan chuqur hurmat va mas'uliyat bilan munosabatda bo'lishini ifodalovchi ijtimoiy-axloqiy kategoriya hisoblanadi. U

shunchaki his-tuyg‘u darajasidagi muhabbat emas, balki ongli ravishda Vatan manfaatlarini shaxsiy manfaatlardan ustun qo‘yish, uning ravnaqi yo‘lida fidokorona xizmat qilishni anglatadi. Milliy qadriyatlarga sadoqat esa xalqning asrlar davomida shakllangan madaniy merosi, urf-odati, an‘analari, tili, diniy va axloqiy me‘yorlariga hurmat bilan qarashni bildiradi. Ushbu ikki tushuncha bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, bir-birisiz mukammal mazmun kasb eta olmaydi. Chunki Vatanga muhabbat milliy qadriyatlarga bo‘lgan sadoqat orqali mustahkamlanadi, milliy qadriyatlarga hurmat esa Vatan manfaatlariga xizmat qilish bilan o‘zining haqiqiy mazmunini namoyon etadi. Ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan yoshlarni tarbiyalashda vatanparvarlik va milliy sadoqatning asosiy tamoyillaridan biri uzluksizlik tamoyilidir. Ya‘ni tarbiya jarayoni oiladan boshlanib, maktabgacha ta‘lim, umumta‘lim maktablari, o‘rta maxsus va oliy ta‘lim muassasalari hamda jamiyat muhitida uzluksiz davom etishi lozim. Har bir bosqichda yoshlarning yosh xususiyatlari, psixologik rivojlanishi, ijtimoiy tajribasi inobatga olingan holda ularga vatanparvarlik g‘oyalari bosqichma-bosqich singdirib borilishi zarur. Tarbiyaning uzluksizligi shaxsda mustahkam e‘tiqod, barqaror dunyoqarash va qat‘iy hayotiy pozitsiyani shakllantiradi. Ikkinchi muhim tamoyil tarixiy vorisiylik tamoyilidir. Har bir xalqning vatanparvarlik an‘analari, milliy qahramonlari, fidokor siymolari, tarixiy sinovlardan o‘tgan jasorati yoshlarga namuna bo‘lib xizmat qiladi.

Ajdodlarimizning ilm-fan, davlat boshqaruvi, adolat, vatan himoyasi yo‘lidagi xizmatlari yoshlar qalbida g‘urur, iftixor va mas‘uliyat tuyg‘ularini uyg‘otadi. Tarixiy xotirani shakllantirmasdan turib, haqiqiy vatanparvarlikni qaror toptirish mushkul. Shuning uchun falsafiy jihatdan qaralganda, tarix – bu faqat o‘tmish emas, balki bugungi va kelajak avlod ma‘naviy tayanchi hisoblanadi. Uchinchi muhim ijtimoiy-falsafiy tamoyil – milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligi tamoyilidir. Bugungi globallashuv sharoitida xalqaro madaniy aloqalar, texnologiyalar almashinuvi, axborot oqimi kuchayib borar ekan, yoshlar ongiga turli g‘oyalar, madaniy namunalar kirib kelmoqda. Bunday sharoitda milliy qadriyatlarni umuminsoniy qadriyatlardan ajratib qo‘yish ham, ularni inkor etib, faqat tashqi ta’sirlarga berilish ham salbiy oqibatlarga olib keladi. Shuning uchun yoshlarni

vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda milliy qadriyatlar bilan bir qatorda tinchlik, adolat, insonparvarlik, bag'rikenglik, hurmat kabi umuminsoniy fazilatlar uyg'un holda singdirilishi lozim. Bu esa yoshlarning dunyoqarashini tor millatchilikdan, ekstremistik va radikal qarashlardan asrab, ochiq va konstruktiv tafakkurni shakllantiradi. To'rtinchi tamoyil – ijtimoiy faollik va fuqarolik mas'uliyati tamoyilidir. Haqiqiy vatanparvarlik faqat so'z bilan, shior bilan ifodalanmaydi, balki amaliy faoliyatda, jamiyat hayotidagi faol ishtirokda namoyon bo'ladi. Yoshlar o'z huquq va burchlarini anglab, jamiyat muammolariga befarq bo'lmasdan, mamlakat taraqqiyoti yo'lida o'z bilim va salohiyatini safarbar etishga intilgandagina ularda fuqaro sifatidagi mas'uliyat shakllanadi. Falsafiy jihatdan qaralganda, shaxs va jamiyat bir-biridan ajralmas yaxlit tizim bo'lib, shaxsning kamoloti jamiyat rivoji bilan, jamiyatning yuksalishi esa shaxslarning faol fuqarolik pozitsiyasi bilan belgilanadi. Beshinchi tamoyil – ma'naviy-axloqiy barqarorlik tamoyilidir. Ma'naviyati yuksak bo'lgan shaxs vatanparvarlik g'oyalariga sodiq, milliy qadriyatlarni qadrllovchi, yot ta'sirlarga berilmaydigan, mustaqil fikrlay oladigan inson sifatida shakllanadi.

Axloqiy me'yorlar, halollik, adolat, vijdon, mas'uliyat kabi fazilatlar vatanparvarlikning ichki tayanchi bo'lib xizmat qiladi. Ma'naviy bo'shliq mavjud bo'lgan joyda esa turli zararli g'oyalar, begonalashuv, o'zlikni yo'qotish xavfi kuchayadi. Shu bois yoshlarni tarbiyalashda ma'naviy immunitetni mustahkamlash muhim ijtimoiy-falsafiy vazifa hisoblanadi. Oltinchi tamoyil – madaniy meros va an'analarni asrab-avaylash tamoyilidir. Har bir xalqning madaniy boyligi uning o'zligini saqlab qolishining asosiy shartidir. Til, urf-odat, kiyinish madaniyati, milliy bayramlar, marosimlar, xalq og'zaki ijodi, me'moriy yodgorliklar – bularning barchasi yoshlar ongida vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirishda muhim tarbiyaviy manba hisoblanadi. Falsafiy jihatdan madaniyat – bu xalqning tarixiy xotirasi, ma'naviy tajribasi va kelajak sari yo'naltirilgan ijtimoiy dasturidir. Uni yo'qotgan jamiyat o'z istiqbolini ham yo'qotadi. Yana bir muhim tamoyil – ta'lim va tarbiya birligi tamoyilidir. Bilim berish va tarbiyalash jarayonlari bir-biridan ajralgan holda olib borilsa, kutilgan natijaga erishib bo'lmaydi. Faqat bilimli, ammo ma'naviyatsiz

yoshlar jamiyat uchun xavf tug'dirishi mumkin, faqat tarbiya ko'rgan, ammo yetarli bilimga ega bo'lmagan shaxslar esa zamon talablariga javob bera olmaydi. Shu sababli ta'lim jarayonida vatanparvarlik g'oyalari fan mazmuni, dars jarayoni, tarbiyaviy tadbirlar orqali tizimli ravishda singdirilishi lozim. Globallashuv sharoitida yoshlarni vatanparvarlik va milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy ahamiyati yanada ortib bormoqda. Chunki bugungi kunda axborot makoni ochiq, turli madaniy ta'sirlar kuchli, milliy chegaralar shartli tus olmoqda. Bunday vaziyatda yoshlar ongida milliy o'zlikni anglash, o'z tarixiga, madaniyatiga tayangan holda dunyo bilan muloqotga kirishish ehtiyoji kuchayadi. Aks holda, ma'naviy begonalashuv, identifikatsiya inqirozi yuzaga kelishi mumkin.

Falsafiy jihatdan bu holat insonning o'z ildizlaridan uzilishi, o'zligini yo'qotishi xavfi bilan bog'liqdir. Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash davlat barqarorligi, milliy xavfsizlik va jamiyat birligining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Chunki o'z Vatanini sevgan, milliy manfaatlarni anglagan yoshlar har qanday tahdid va xatarga qarshi tura oladi, jamiyatni ichdan yemiruvchi yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitet hosil qiladi. Shu bois vatanparvarlik tarbiyasi faqat madaniy-ma'naviy masala emas, balki muhim ijtimoiy-siyosiy ahamiyatga ega bo'lgan masaladir.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, yoshlarni vatanparvarlik va milliy qadriyatlarga sadoqat ruhida tarbiyalash murakkab, ko'p qirrali va uzluksiz ijtimoiy-falsafiy jarayon bo'lib, u shaxs kamoloti, jamiyat barqarorligi va millat taraqqiyotining muhim sharti hisoblanadi. Ushbu jarayonda uzluksizlik, tarixiy vorisiylik, milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi, ijtimoiy faollik, ma'naviy-axloqiy barqarorlik, madaniy merosni asrash va ta'lim-tarbiya birligi tamoyillari asosiy tayanch bo'lib xizmat qiladi. Globallashuv sharoitida milliy o'zlikni anglash, Vatanga sadoqat, milliy qadriyatlarni qadrlash yoshlar ongida ongli, mustahkam va izchil tarzda shakllantirilsa, jamiyatning ma'naviy poydevori mustahkamlanadi, millatning tarixiy davomiyligi ta'minlanadi. Bunday yoshlar nafaqat o'z shaxsiy manfaatlarini, balki xalq va Vatan manfaatlarini ham yuksak qo'yadigan, ijtimoiy mas'uliyatni

chuqur his qiladigan, jamiyat taraqqiyoti uchun fidokorona xizmat qilishga tayyor barkamol avlod bo'lib voyaga yetadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Yusupov, E. "Ma'naviyat asoslari". Toshkent: "Sharq", 2000. (Ma'naviy tarbiya va milliy g'oyaning falsafiy asoslari bo'yicha fundamental asar).
2. Jo'rayev, N. "Vatanparvarlikning ijtimoiy-falsafiy asoslari". "Falsafa va huquq" jurnali, 2018, №3, B. 45-52. (Vatanparvarlikning ijtimoiy-falsafiy jihatlarini tahlil qiluvchi ilmiy maqola).
3. G'afurov, M. "Globallashuv sharoitida milliy o'zlikni anglash muammolari". Falsafa fanlari doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent, 2021. (Globallashuvning milliy o'zlikka ta'siri va uni saqlash masalalari bo'yicha tadqiqot).
4. Sayfullayeva, B. "Yoshlarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik-psixologik asoslari". Monografiya. Toshkent: "Fan", 2015. (Yoshlar tarbiyasida milliy qadriyatlarning ahamiyatini pedagogik va psixologik nuqtayi nazardan ko'rib chiqadi).
5. Xusanov, S. "Ta'lim-tarbiya jarayonida yoshlarda fuqarolik mas'uliyatini shakllantirish". "Pedagogika" jurnali, 2019, №4, B. 60-67. (Ta'lim tizimining yoshlarda fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishdagi o'rniga bag'ishlangan).
6. Abdullaeva, Z. "O'zbek milliy qadriyatlarining yoshlar ma'naviy kamolotidagi o'rne". Monografiya. Toshkent: "Ma'naviyat", 2017. (Milliy qadriyatlarning shaxs ma'naviy kamolatiga ta'sirini o'rganadi).
7. Saidov, A. "Yosh avlodni barkamol shaxs etib tarbiyalashning falsafiy muammolari". "Ijtimoiy fikr" jurnali, 2020, №2, B. 75-82. (Yoshlarni barkamol inson qilib tarbiyalashdagi falsafiy yondashuvlar).
8. Rajabov, K. "Tarixiy xotira va milliy g'urur: Yoshlar tarbiyasining muhim omili". O'quv qo'llanma. Toshkent: "Turon-Iqbol", 2016. (Tarixiy xotira va milliy g'ururning tarbiyaviy ahamiyatini tushuntiradi).